Eiropas Parlaments
2024-2029

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

2025/2131(INL)

2.9.2025

ZIŅOJUMA PROJEKTS

ar ieteikumiem Komisijai par taisnīgas pārkārtošanās direktīvu darba pasaulē: darbvietu radīšanu un vietējās ekonomikas atdzīvināšanas pasākumiem (2025/2131(INL))

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

Referente: *Jana Toom*

(Iniciatīva – Reglamenta 47. pants)

PR_INL

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PIELIKUMS REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMAM IETEIKUMI ATTIECĪBĀ UZ PIEPRASĪTĀ PRIEKŠLIKUMA SATURU 8

PIELIKUMS. PIENESUMA DEKLARĀCIJA 9

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

ar ieteikumiem Komisijai par taisnīgas pārkārtošanās direktīvu darba pasaulē: darbvietu radīšanu un vietējās ekonomikas atdzīvināšanas pasākumiem (2025/2131(INL))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 225. pantu,

– ņemot vērā Juridiskās komitejas atzinumu par ierosināto juridisko pamatu,

– ņemot vērā Reglamenta 47. un 55. pantu,

– ņemot vērā LESD 4., 9., 46., 149., 151., 153., 162., 164., 174.–178. un 349. pantu,

– ņemot vērā Komisijas 2019. gada 11. decembra paziņojumu "Eiropas zaļais kurss" (COM(2019)0640),

– ņemot vērā Komisijas 2021. gada 4. marta paziņojumu "Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns" (COM(2021)0102),

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 12. februāra Regulu (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu[1] (ANM), ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2021/1056, ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu[2] (TPF),

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2021/1057, ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013[3],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 28. aprīļa Regulu (ES) 2021/691 par Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu darbu zaudējušiem darba ņēmējiem (EGF) un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1309/2013[4],

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 10. maija Regulu (ES) 2023/955, ar ko izveido Sociālo klimata fondu un groza Regulu (ES) 2021/1060[5],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīvu 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK[6],

ņemot vērā *Mario Draghi* 2024. gada septembra ziņojumu "Eiropas konkurētspējas

[1] OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.
[2] OV L 231, 30.6.2021., 1. lpp.
[3] OV L 231, 30.6.2021., 21. lpp.
[4] OV L 153, 3.5.2021., 48. lpp.
[5] OV L 130, 16.5.2023., 1. lpp.
[6] OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.

nākotne” (“*Draghi* ziņojums”),

– ņemot vērā kvalitatīvu darbvietu ceļvedi,

– ņemot vērā Padomes 2022. gada ieteikumu par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti,

– ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas ziņojumu (A10-0000/2025),

A. tā kā zaļā un digitālā pārkārtošanās būtiski pārveido Eiropas ekonomiku, reģionus un darbvietas; tā kā Eiropas ilgtspējai, izaugsmei un konkurētspējai ir būtiski nodrošināt efektīvu pāreju uz klimatneitrālu un digitalizētu ekonomiku un samazināt energoapgādes atkarību; tā kā divējādās pārkārtošanās galarezultāti lielā mērā būs atkarīgi no tā, vai pārkārtošanās ir taisnīga un iekļaujoša darba ņēmējiem, uzņēmumiem un skartajiem reģioniem;

B. tā kā, pārvaldot pārkārtošanos uz oglekļneitrālu ekonomiku, būtu ne tikai jāatbalsta darbvietu radīšana jaunajās nozarēs, bet arī jāsaglabā esošās darbvietas un nozares un tās jāpielāgo klimatneitrālai un tīrai rūpniecībai un tehnoloģijām, kas paredzētas cilvēkiem, kuri dzīvo pārkārtošanās skartajās teritorijās; tā kā ir svarīgi, lai darba ņēmēji un darba meklētāji saņemtu nepieciešamo atbalstu pārkārtošanās laikā un tādējādi tiktu veicināta izpratne par stratēģijas 2050. gadam mērķiem un to atbalstīšana;

C. tā kā, lai gan vairāku svarīgu Savienības leģislatīvo un neleģislatīvo iniciatīvu (jo īpaši Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma, TPF, Prasmju savienības, Sociālā klimata fonda, ESF+ un ANM) mērķis ir novērst vai palīdzēt novērst divējādās pārkārtošanās ietekmi, tiesiskajam un politiskajam satvaram joprojām ir nepilnības attiecībā uz traucējumiem darbavietā, darba ņēmēju tiesībām, sociālo aizsardzību un sociālo dialogu; tā kā tikai rīcība Savienības līmenī var nodrošināt reālu pievienoto vērtību un vienlaicīgu augšupēju sociālo konverģenci, lai solījums “nevienu neatstāt novārtā” kļūtu par realitāti;

D. tā kā *Draghi* ziņojumā norādīts, ka pastāvīgs prasmju trūkums traucē inovācijai, tehnoloģiju ieviešanai un dekarbonizācijas centieniem un tas savukārt kavē izaugsmi un konkurētspēju; tā kā *Draghi* ziņojumā ir atzīmēts, ka gandrīz 80 % mazo un vidējo uzņēmumu ir grūtības atrast darbiniekus ar vajadzīgajām prasmēm; tā kā *Draghi* ziņojumā ir arī uzsvērta nepieciešamība nodrošināt, ka produktivitātes pieaugums un sociālā iekļaušana iet roku rokā ar dalībvalstu sociālās drošības sistēmām, kurām ir izšķiroša nozīme stabilu sabiedrisko pakalpojumu, sociālās aizsardzības, mājokļu, transporta un bērnu aprūpes nodrošināšanā pārkārtošanās periodā,

1. uzsver, ka sekmīgai pārejai uz ilgtspējīgākiem enerģijas avotiem un nozarēm būs būtiska nozīme Savienības uzņēmumu ilgtermiņa konkurētspējā pasaules tirgū; uzsver, ka ir jānodrošina uzņēmumu un darba ņēmēju sagatavotība, lai tie varētu izmantot iespējas, ko sniedz pāreja uz jauniem un inovatīviem risinājumiem; uzskata, ka saistošs regulējums taisnīgas pārkārtošanās problēmu un iespēju risināšanai darbavietā ir būtisks, lai nodrošinātu kopējo standartu minimumu, sniegtu skaidrību un struktūru gan darba ņēmējiem, gan darba devējiem pārmaiņu prognozēšanā un pārvaldībā un galu galā uzlabotu Savienības noturību, konkurētspēju un augšupēju sociālo konverģenci; uzsver, ka reģioni var atbalstīt taisnīgu pārkārtošanos, apvienojot sociālo aizsardzību,

ekonomikas diversifikāciju un teritoriālo koordināciju, lai samazinātu negatīvo ietekmi un veicinātu iekļaujošāku attīstību;

2. uzsver, ka dekarbonizācijas ietekme uz nodarbinātību nozīmēs ne tikai fosilā kurināmā nozaru sarukumu — tai būs plašāka ietekme attiecībā uz darbvietu pārdefinēšanu un vispārējo statusa maiņu darba tirgū; uzsver, ka gaidāmajā Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāna atjauninājumā un jaunajā kvalitatīvu darbvietu ceļvedī ir jāiekļauj konkrētu leģislatīvu un neleģislatīvu pasākumu kopums, kas būtiski uzlabo darba apstākļus, veselību un drošību, darba koplīguma slēgšanas sarunu tvērumu un darba ņēmēju un pašnodarbināto apmācību un prasmes; uzsver, ka šādi pasākumi sniedz arī iespēju atbalstīt Savienības darba devējus, jo īpaši MVU, lai tie saglabātu un uzlabotu savu konkurētspēju, nodrošinot skaidru regulējumu pārmaiņu prognozēšanai un pārvaldībai partnerībā ar darba ņēmējiem, un investēt profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA), darba ņēmēju kvalifikācijas celšanā un pārkvalifikācijā, lai novērstu prasmju un darbaspēka trūkumu, kas kavē produktivitāti un izaugsmi;

3. aicina Komisiju pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem ierosināt direktīvu, lai nodrošinātu taisnīgu pārkārtošanos darba pasaulē un atvieglotu Savienības pāreju uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu un digitālu ekonomiku; uzskata, ka šajā direktīvā būtu jāiekļauj pasākumi, kas cita starpā nodrošinātu:

   (a) īpašu sistēmu, kā prognozēt un pārvaldīt pārmaiņas, savlaicīgi informējot un uzklausot darba ņēmējus un viņu pārstāvjus, īstenojot sociālo dialogu un paredzot darba koplīguma slēgšanas sarunas;

   (b) darba ņēmēju personas tiesības uz bezmaksas apmācību darba laikā;

   (c) nacionālo taisnīgas pārkārtošanās stratēģiju izstrādi;

   (d) uzņēmējdarbības atbalsta programmu izstrādi un uzņēmumu līmeņa pārkārtošanās plānu veicināšanu;

   (e) uzraudzības struktūra, kas var nodrošināt stratēģisko prognozēšanu;

4. uzsver, ka pārmaiņu prognozēšana un pārvaldība ir ārkārtīgi svarīga gan darba devējiem, gan darba ņēmējiem, lai sekmīgi orientētos uz zaļo pārkārtošanos un efektīvi risinātu ekonomikas problēmas, ko radījuši nelabvēlīgi ģeopolitiski notikumi; uzsver, ka pārkārtošanās plānošana var proaktīvi novērst darbinieku atlaišanu, veidot ilgstošu noturību uzņēmējdarbībā un palīdzēt pēc iespējas labāk izmantot pieejamos resursus; uzsver, ka plāni ir jāizstrādā sociālā dialoga ietvaros, pilnībā ievērojot tiesības uz informēšanu un uzklausīšanu; šajā sakarībā aicina pārskatīt informēšanas un uzklausīšanas tiesisko regulējumu, lai nodrošinātu, ka tas ir mērķderīgs saistībā ar divējādo pārkārtošanos; uzsver, ka ir jānodrošina stimuli uzņēmumiem, lai tie varētu izstrādāt savus pārkārtošanās plānus;

5. uzsver, ka kvalificētu darbinieku trūkumu var jēgpilni mazināt, vienīgi nodrošinot pieejamas un piekļūstamas apmācības iespējas; uzsver, ka galvenie šķēršļi, kas traucē ieinteresētajiem darba ņēmējiem piedalīties tālākizglītībā, ir apmācības grafiks, ģimenes

pienākumi un izmaksas[7]; pauž stingru pārliecību, ka darba ņēmēju personas tiesības uz bezmaksas apmācību darba laikā var pārvarēt šos šķēršļus un nodrošināt darba devējiem paredzamu un stabilu kvalificētu darbinieku piedāvājumu;

6. uzsver, ka dalībvalstīm ir jāatbalsta uzņēmumi un darba ņēmēji, nosakot vispārējas stratēģijas un politiku taisnīgas pārkārtošanās procesam valsts līmenī; uzsver, ka šādās valstu stratēģijās būtu jāapzina pārkārtošanās ietekme uz atsevišķām nozarēm un darbaspēku un būtu jāizklāsta visaptverošs un transversāls pasākumu kopums ietekmes mazināšanai; uzsver, ka ir svarīgi izstrādāt ilgtermiņa redzējumu un stratēģiju vietējās ekonomikas pārkārtošanās procesam, iesaistot publiskā un privātā sektora dalībniekus un pilsonisko sabiedrību; uzsver, ka ir vajadzīgas tiešas investīcijas inovācijā un reģionālās pievilcības uzlabošanā, ar kurām modernizē infrastruktūru, sabiedriskos pakalpojumus un telpas, lai noturētu darba ņēmējus un radītu kvalitatīvas darbvietas;

7. atgādina, ka MVU ir galvenie ilgtspējīgas vietējās nodarbinātības radītāji; uzsver, ka ir jāatvieglo MVU piekļuve pārkārtošanās finansējumam, tostarp ļaujot veidot kopas piekļuvei finansējumam un tehniskajai palīdzībai, lai virzītu projektu izstrādi un atbilstību; mudina dalībvalstis un reģionālās iestādes izveidot un stiprināt uzņēmējdarbības atbalsta programmas skartajos reģionos, lai palīdzētu jaunuzņēmumiem un MVU attīstīties un gūt panākumus; uzsver, ka investīciju stimuli var palīdzēt piesaistīt uzņēmumus mazāk aizsargātiem reģioniem;

8. norāda, ka trūkst precīzu datu par divējādās pārkārtošanās zaudēto, radīto vai ietekmēto darbvietu skaitu; uzsver, cik svarīgi ir prognozēt izmaiņas darba tirgū un vajadzīgo prasmju tendences, lai nodrošinātu efektīvus politikas risinājumus; aicina izveidot pilnvērtīgu ES taisnīgas pārkārtošanās novērošanas centru, lai vāktu attiecīgos datus un analizētu pārkārtošanās politikas ietekmi;

9. aicina ierosināto direktīvu papildināt ar pārstrādātu Taisnīgas pārkārtošanās fondu plānošanas periodam pēc 2027. gada, nodrošinot, ka tas darbojas saskaņā ar dalītas pārvaldības un partnerības principiem un tam tiek palielināts budžets; uzsver, ka jaunajam fondam būtu jāatbalsta darba devēji , lai tie varētu nodrošināt darba ņēmēju tiesības uz apmācību, kā arī ieviest pārkārtošanās plānus uzņēmumu līmenī; mudina pārkārtošanās finansējumā iekļaut sociālos nosacījumus, lai atbalstītu iekļaušanu;

10. aicina dalībvalstis nodrošināt pietiekamu finansējumu kvalitatīvu prasmju ieguves un profesionālās apmācības programmām kā ilgtermiņa investīciju darba ņēmēju un uzņēmumu ražībā, izaugsmē un konkurētspējā; aicina dalībvalstis ar Komisijas atbalstu stratēģiski izmantot esošos Savienības instrumentus, lai īstenotu prasmju savienību, jo īpaši Prasmju garantiju; aicina dalībvalstis palielināt valsts emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ieņēmumu izmantošanu darba ņēmēju apmācībai un darbaspēka pārorientēšanai; aicina Komisiju izpētīt un izdot norādījumus par to, kā publiskā un privātā sektora partnerības starp dalībvalstīm un uzņēmumiem var finansēt darba ņēmēju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas celšanu, jo īpaši atsevišķu darba ņēmēju tiesības uz apmācību;

11. uzsver, ka stabili sociālās drošības tīkli un sociālās aizsardzības sistēmas ir būtiski, lai atbalstītu darba ņēmējus pārkārtošanās periodos; aicina dalībvalstis modernizēt un

[7] *Employment and Social Developments in Europe 2024*, Eiropas Komisija, 20. lpp.

stiprināt savas sociālās aizsardzības sistēmas un pakalpojumus, lai nodrošinātu noturību pret satricinājumiem, ko rada divējādā pārkārtošanās, kura ietekmē darba tirgu;

12. uzsver, ka ietekme uz nodarbinātību dažādos reģionos un dažādu iedzīvotāju grupu vidū būs atšķirīga; šajā sakarībā uzsver, ka ir jāiesaista un jāstiprina vietējie iedzīvotāji un ieinteresētās personas, lai tie būtu aktīvi pārkārtošanās procesa dalībnieki; uzsver, ka valsts iestādēm pārkārtošanās pārvaldības laikā ir jāīsteno stratēģiskas apspriedes un sadarbība ar sociālajiem partneriem; uzsver, ka jēgpilnu līdzdalību var nodrošināt, izmantojot agrīnas apspriešanās un nodrošinot skaidras pilnvaras un balsstiesības sociālajiem partneriem, MVU, pilsoniskajai sabiedrībai un jauniešiem reģionālajās koordinācijas struktūrās;

13. prasa Komisijai, pamatojoties uz LESD 153. panta 2. punkta b) apakšpunktu saistībā ar 153. panta 1. punkta a), b), e) un h) apakšpunktu, iesniegt priekšlikumu direktīvai par taisnīgu pārkārtošanos darba pasaulē, ievērojot pielikumā iekļautos ieteikumus;

14. uzskata, ka ar pieprasīto priekšlikumu saistītie finansiālie izdevumi būtu jāsedz ar pašreizējiem budžeta piešķīrumiem;

15. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju un pielikumā izklāstītos ieteikumus nosūtīt Komisijai un Padomei.

PIELIKUMS REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMAM
IETEIKUMI ATTIECĪBĀ UZ PIEPRASĪTĀ PRIEKŠLIKUMA SATURU

Eiropas direktīva par taisnīgu pārkārtošanos darba pasaulē: darbvietu radīšana un vietējās ekonomikas atdzīvināšanas pasākumi

Eiropas Parlaments uzskata, ka gaidāmais tiesību akta priekšlikums direktīvā par taisnīgu pārkārtošanos darba pasaulē: darbvietu radīšana un vietējās ekonomikas atdzīvināšanas pasākumiem būtu jāievēro šādi principi un mērķi:

Ieteikums Nr. 1: Priekšlikuma vispārējais mērķis

Priekšlikuma vispārējais mērķis ir izveidot Savienības politikas pasākumu satvaru, ko var īstenot reģionos, kurus skar zaļā un digitālā pārkārtošanās, lai nodrošinātu sociāli taisnīgu un iekļaujošu pārkārtošanos un kvalitatīvu darbvietu radīšanu.

Ieteikums Nr. 2: Priekšlikuma forma

Priekšlikumam vajadzētu būt direktīvas formā.

Tā kā ir vajadzīgs visaptverošs šā mērķa sasniegšanai nepieciešamo pasākumu kopums, priekšlikumā būtu jāiekļauj elementi no šādām jomām:
(a) darba nosacījumi;
(b) no darba tirgus atstumtu personu integrācija;
(c) darba ņēmēju informēšana un uzklausīšana;
(d) darba vides uzlabošana, lai aizsargātu darba ņēmēju veselību un drošību.

Ieteikums Nr. 3: Priekšlikuma priekšmets

Priekšlikumā galvenā uzmanība būtu jāpievērš šādiem politikas pasākumiem:
(a) izveidot īpašu sistēmu pārmaiņu prognozēšanai un pārvaldībai reģionos un nozarēs, kurās notiek pārkārtošanās; tā pamatotos uz informēšanas un uzklausīšanas, sociālā dialoga un darba koplīguma slēgšanas sarunu principiem;
(b) tiesiskā regulējuma pārskatīšanas ietvaros nodrošināt, ka pārkārtošanas procesā tiek efektīvi īstenotas darba ņēmēju un viņu pārstāvju tiesības uz informēšanu un uzklausīšanu;
(c) noteikt darba ņēmējiem personas tiesības uz bezmaksas apmācību darba laikā;
(d) izstrādāt nacionālās taisnīgas pārkārtošanās stratēģijas, īpašu uzmanību pievēršot ilgtermiņa redzējuma izstrādei attiecībā uz vietējo ekonomiku un darbaspēku visos skartajos reģionos;
(e) izstrādāt atbalsta programmas uzņēmumiem, jo īpaši MVU un vietējiem dalībniekiem, lai veicinātu darbvietu radīšanu vietējā līmenī;
(f) nodrošināt darbaspēka un prasmju piedāvājuma un pieprasījuma atbilstību, kombinējot darba tirgus izpēti, labāku vietējo dalībnieku sadarbību ar apmācības sniedzējiem un uzņēmuma līmeņa pārkārtošanās plānu veicināšanu;
(g) izveidot uzraudzības struktūru, lai varētu stratēģiski prognozēt pārkārtošanās ietekmi un norises darba tirgū.

PIELIKUMS. PIENESUMA DEKLARĀCIJA

Saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu referente apliecina, ka savā ziņojumā ir iekļāvusi informāciju par jautājumiem, kas attiecas uz lietas priekšmetu, ko viņa, gatavojot ziņojuma projektu, ir saņēmusi no šādiem interešu pārstāvjiem, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru[1], vai no šādiem trešo valstu publisko iestāžu pārstāvjiem, tostarp to diplomātiskajām pārstāvniecībām un vēstniecībām:

1. Interešu pārstāvji, uz kuriem attiecas Iestāžu nolīgums par obligātu pārredzamības reģistru
European Trade Union Confederation (ETUC)
2. Trešo valstu publisko iestāžu, tostarp to diplomātisko pārstāvniecību un vēstniecību, pārstāvji
-

Par šī saraksta sagatavošanu ir atbildīga vienīgi referente.

Ja fiziskas personas sarakstā ir identificētas ar vārdu, amatu vai ar abiem, referente apliecina, ka viņa ir iesniegusi attiecīgajām fiziskajām personām Eiropas Parlamenta paziņojumu par privātumu Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kurā ir izklāstīti nosacījumi, kas attiecas uz to personas datu apstrādi, un ar šādu apstrādi saistītās tiesības.

[1] Iestāžu nolīgums (2021. gada 20. maijs) starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par obligātu pārredzamības reģistru (OV L 207, 11.6.2021., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).